

נייר עמדה בנושא

תופעת ה"נימבי" ("not in my back yard") בהקשר להתנגדות תושבים למגורים בשכונות למסגרות דיור של אנשים עם מוגבלות

הרקע והדילמה

נימבי (מלשון NIMBY ראשי תיבות של Not In My Back Yard) הוא כינוי להתנגדות של תושבים להקמתו של מוסד ציבורי מטריד, אשר הציבור כולו מסכים שעצם קיומו חשוב, בסמוך לביתם, מחשש שהדבר יפגע בערך בתייהם. בדרך כלל, מגובה התנגדותם של תושבים בטענה כי אין זה צודק כי הנטל הציבורי ייפול דווקא עליהם. מאידך, יש הטוענים כי פעמים רבות נבחרות דווקא שכונות המאופיינות באוכלוסייה חלשה לצורך מיקום מוסדות אלו, בעיקר בגלל יכולתם המוגבלת להתנגד לכך, דבר שמביא להעמקת הפערים החברתיים ביחס לאיכות החיים בין שכונות שונות.

אחד המקרים בהם טוענים תושבי שכונה טענת "נימבי" היא ביחס לקביעה כי דיור ציבורי לבעלי מוגבלויות יהיה דווקא בשכונתם.

מטרת נייר עמדה זה, להציג את המבט היהודי בנוגע לסוגיה זו.

המבט היהודי

- 1. חוסר עילה בנזקים שאינם ממשיים:** המבט היהודי מבוסס על מורשתו של אברהם אבינו אשר היה ידוע כאיש חסד ומכניס אורחים¹ בניגוד לאנשי סדום שדחו את השונה ללא שום סיבה מוצדקת ולמרות שהוא לא גרם להם שום נזק². בעקבות זאת, נקבע בהלכה היהודית הכלל "כופין על מידת סדום"³, דהיינו: אנחנו מחייבים את האדם שלא לנהוג כמנהג אנשי סדום. המשמעות המעשית של כלל זה, היא שאדם איננו יכול לדחות את השונה מלגור בשכונתו כל זמן שהלה אינו גורם לו נזק ממשי, כגון רעש, לכלוך, פגיעה בפרטיות וכדומה. לעניין זה, גם ירידה פוטנציאלית בערך הנכס איננה מוגדרת כ"נזק"⁴.
- 2. פגם אסתטי:** אצל אנשים רבים ישנה נטייה להעדיף לגור ליד אנשים יפים ושלמים ולסלוד מהשונה. מזווית יהודית נטייה זו היא פגם מוסרי שהאדם צריך להתגבר עליו. חכמינו התייחסו בחומרה רבה לחכם אחד אשר פגע ברגשותיו של אדם שמראהו לא היה נאה, וקבעו כי אם זו דעתו עליו להתלונן בפני בורא העולם שעשאו⁵. בפרקי אבות אמרו חכמים: "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו"⁶, ובמקום אחר אף קבעו שפעמים רבות יופי פנימי שוכן דווקא אצל מי שחיצוניותו אינה זוהרת⁷.
- 3. וועדה מקצועית לבחינת אלטרנטיבות על סמך צרכי בעלי המוגבלויות:** לאור האמור, אין לבחון את השאלה היכן לשכן את המוסדות לאנשים בעלי מוגבלות על פי רצון תושבי השכונות, אלא על סמך שיקולים מקצועיים שיתייחסו לטובת המוסד והאנשים ששוכנים במסגרתו. היינו, איזו עיר או שכונה תוכל לספק באופן האופטימלי ביותר צורכיהם של בעלי המוגבלות. ההלכה היהודית קובעת כי גביית צדקה נעשית בהתאם ליכולת של הנותן לתת⁸. באופן דומה גם כאן הקריטריון צריך להיות איזה מקום יכול לשרת את המוסד באופן מיטבי.

4. הכרעה רנדומאלית בין האלטרנטיבות השונות שיוצעו על ידי הוועדה המקצועית: אם נמצא שמבחינה מקצועית ישנם מספר מקומות שמתאימים במידה שווה לשיכון בעלי מוגבלויות, יש לקבוע את המקום בצורה רנדומלית. כך הוא הכלל בהלכה היהודית כאשר מדובר במקרים בהם אין אפשרות להכריע באופן ענייני לכאן או לכאן.⁹

עמדת רבני צהר היא כי יש לשכן את בעלי המוגבלויות במקומות אשר יוכלו לספק את צרכיהם באופן אופטימלי, על פי בחינה של וועדה מקצועית. את המקום יש לבחור באופן רנדומלי מבין המקומות השונים שיימצאו מתאימים.
סירוב של מקום מסוים לקבל את בעלי המוגבלויות בלא הוכחת נזק ממשי, נחשב ל"מנהג סדום" שאין לקבלו.

¹ בראשית יח, א-ח

² שם יט, א-יא

³ תלמוד בבלי, בבא בתרא יב ע"ב, שולחן ערוך חושן משפט קנד, ג.

⁴ שו"ת הרא"ש, כלל ה סימן ג, שולחן ערוך חושן משפט קעא, א.

⁵ תלמוד בבלי, תענית כ ע"ב.

⁶ אבות ד, כ.

⁷ תלמוד בבלי תענית ז ע"א.

⁸ שולחן ערוך יורה דעה רמח, א.

⁹ במדבר כו, ה בעניין חלוקת הארץ לשבטים; ויקרא טז, ח ותלמוד בבלי יומא ב ע"ב בעניין קביעת השעיר שילך לעזאזל; תלמוד בבלי, כתובות צד ע"א בעניין הכרעה בין שני שטרות סותרים שנכתבו באותו תאריך.